

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

21.10.2015

Høring - ny lov om Forbrukerklageutvalget

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere som har journalistikk som yrke. Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier (trykt presse, radio, tv og internettpublikasjoner) i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier.

Vår felles uttalelse begrenser seg til den delen av forslaget som gjelder tilgang til informasjon fra Forbrukerklageutvalgets saksbehandling. Oppsummert går vi inn for følgende:

- Til lovutkastet § 8: Ta inn kravet om at vedtak er offentlige.
- Til lovutkastet § 7, siste ledd: Ta inn krav om at offentliggjøring av vedtak må fremgå av loven.
- Til lovutkastet 12, annet ledd: Ta ut bestemmelsen om utsatt offentlighet.

Nærmere begrunnelse:

Til punkt 6.6.5 - lovfesting av at vedtak er offentlige:

Vi støtter at det skal nedfelles i loven at Forbrukertvistutvalgets vedtak er offentlige som det foreslås i høringsnotatet punkt 6.6.5. Det er en selvsagt konsekvens av at vedtak har virkning som en rettskraftig dom, jf. domstoloven § 130.

Vi mener imidlertid måten man foreslår å gjøre det på, ikke er tydelig nok. Departementet foreslår å ta dette inn i lovutkastet § 12, som har tittelen «Offentlig informasjon og årsrapport», i annet ledd: «Saksdokumentene blir først offentlige etter bestemmelsen i offentlighetsloven fra det tidspunktet saken er endelig avsluttet (..).

Vår erfaring er at det er stor forvirring om hva man kan gi ut av offentlige opplysninger, og denne blir ekstra stor når det kommer til utvalg som ikke er en opplagt del av forvaltning eller domstol. Sivilombudsmannen har også gjentatte ganger slått fast at mangel på kunnskap er en vanlig årsak til hemmelighold. Vi mener derfor det er nødvendig med en

bestemmelse som sier eksplisitt at vedtak er offentlig, og denne bør tas inn i bestemmelsen som regulerer selve «Vedtaket», utkastet § 8.

Videre mener vi det er selvsagt at identiteten til forbruker og næringsdrivende ikke skjermes fra offentligheten, ettersom dette, som departementet også fastslår, ikke er sensitiv informasjon. I likhet med departementet ser vi heller ingen andre legitime grunner til å skjerme partenes identitet. Dette bør fremgå tydelig av forarbeidene til loven, slik at det ikke blir noen misforståelser her.

Til 6.10 Informasjon og nettside

6.10.6 Tilgjengeliggjøring på nett:

Vi stiller oss bak de vurderingene departementet gjør om god informasjon om rettsregler og praksis, og vil understreke betydningen av at informasjon om Forbrukertvistutvalgets praksis skal være lett tilgjengelig for alle. I forarbeidene til Offentleglova fremhever Stortinget betydningen av at ny teknologi tas i bruk slik at offentlige dokumenter blir lett tilgjengelige. At vedtakene legges ut fortløpende elektronisk er derfor en tidsriktig og viktig praksis. Departementet forslår en forskriftshjemmel for å fastsette hvordan og hvilke opplysninger Forbrukertvistvalget skal gi. Med dette ønsker departementet å imøtekomme NOU-utvalgets forslag, om at en oversikt over Forbrukertvistutvalgets praksis skal gjøres tilgjengelig for allmennheten.

Når målet er å sikre at tidligere praksis gjøres tilgjengelig, mener vi dette må fremgå av loven. Også her er det vår erfaring at vide forskriftshjemler kan ende opp med et annet innhold enn tiltenkt. Dette kan enkelt løses ved at man tar inn følgende i bestemmelsen «Utvalgets saksbehandling» (utkastets § 7 siste ledd):

«Alle vedtak skal offentliggjøres fortløpende på utvalgets nettside. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om dette og om utvalgets saksbehandling.»

Dersom man ikke tar dette inn i loven, må det fremgå tydeligere av forskriftens bestemmelser om dette, utkast til forskrift § 3, at vedtak skal legges ut fortløpende. Slik det står i forslaget, bokstav j, om at sentrale rettskilder for saksbehandlingen skal legges ut, er ikke tilstrekkelig.

6.10.6 Utsatt offentlighet:

Vi støtter ikke forslaget om å videreføre dagens bestemmelse i § 5 (3) om utsatt offentlighet frem til saken er endelig avsluttet i Forbrukerrådet eller endelig avgjort av Forbrukertvistutvalget.

Som det fremgår av høringsnotatet foreslo ikke NOU-utvalget å videreføre gjeldende bestemmelser om utsatt offentlighet, og EU direktiv 2013/11/EU om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker inneholder ikke bestemmelser om utsatt offentlighet. Dette er i seg selv sterke argumenter mot en slik bestemmelse, i tillegg til et generelt krav som følger av det

grunnlovfestede offentlighetsprinsippet (Grl. § 100) om at unntak fra innsyn krever vektige grunner.

Departementet begrunner forslaget om utsatt offentlighet med at «de enkelte partsinnlegg er lite egnet til å offentliggjøres hver for seg», og at «departementet mener det kan være uheldig med en eventuell offentlig debatt før avgjørelsen treffes».

Vi kan ikke se at dette er gode nok grunner til å innføre en fast regel om at offentlighet først skal inntreffe når saken er avsluttet. At et partsinnlegg er «lite egnet» kan ikke være tilstrekkelig, i lys av offentlighetsprinsippet forankring i norsk lov, må det stilles krav om at innsyn generelt vil skade prosessen på en måte som forsvarer hemmelighold. Det samme gjelder departementets oppfatning om at det «kan være uheldig med en eventuell offentlig debatt». Sistnevnte er dessuten i direkte motstrid med målet med innsyn, som nettopp er å skape en informert debatt. Dette resonnementet har støtte fra Sivilombudsmannen i sak 2011/531, der ombudsmannen bla. uttaler:

«Når departementet har vist til at det var viktig for regjeringen å unngå medieoppmerksomhet og debatt om en sak som gjelder ringvirkningene for landets kommuner og regioner som følge av økt petroleumsvirksomhet, fordi saken har «fremstått som så politisk vanskelig og sensitiv», synes avslaget snarere å være begrunnet i *innenrikspolitiske* hensyn. Etter ordlyden i § 20 gir bestemmelsen ikke adgang til å nekte innsyn på bakgrunn av slike hensyn. Det samme følger av bestemmelsens forarbeider, se Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) side 141. En praksis lik den departementet har lagt opp til, må i tillegg anses å være i strid med de grunnleggende hensynene bak innsynsretten, jf. offentlighetsloven § 1. I proposisjonen uttales blant annet følgende (side 24-25):

«Retten til innsyn i offentlige dokument er ein viktig del av den vidare informasjonsfridommen, og ein føresetnad for ein informert samfunnsdebatt. Ei open forvaltning vil medverke til å styrkje borgarane si innsikt i samfunnsspørsmål, og dermed til auka interesse for og deltaking i politiske debattar og prosessar. Retten til informasjon er ein føresetnad for å realisere den demokratiske retten til deltaking også mellom valperiodane.»

Offentleglova har dessuten egne bestemmelser om utsatt offentlighet i § 5 som selvsagt også vil gjelde for Forbrukerklageutvalgets saksbehandling. Kravet etter denne bestemmelsen angir også en terskel for utsatt offentlighet som bør legges til grunn dersom man skal fastsette egne bestemmelser om utsatt innsyn – det må være «grunn til å tru at dei dokumenta som ligg føre, gir eit direkte misvisande bilete av saka, og at innsyn derfor kan skade klare samfunnsmessige eller private interesser».

Vi kan på ingen måte se at departementet har godtgjort at det foreligger så sterke grunner for en generell regel om utsatt offentlighet.